

CD KLASSIEK

Meer dan opera
Otto Nicolai

Zijn briljante komische opera uit het revolutiejaar 1848 mag dan misschien enigszins bekend zijn, de rest van Otto Nicolai's oeuvre is dat veel minder. Gelukkig zong het Kammerchor Stuttgart een bescheiden deel van de kerkmuziek van deze negentiende-eeuwse Duitse componist in voor cd.

Otto Nicolai (1810-1849) trok op zijn zestiende naar Berlijn, waar hij kerkmuziek studeerde en aan de kost kwam als pianist en organist. Rond zijn twintigste was hij al aan het componeren, vooral koormuziek en liederen. Als lid van de Berlijnse zangacademie had hij een aandeel in de herontdekking van Bachs muziek. In 1831 nam hij alvast de Christuspartij in de *Matthäus-Passion* voor zijn rekening.

Twee jaar later krijgt Nicolai's carrière een boost. Hij wordt organist aan de ambassade van Pruisen in Rome. In 1841 is hij in Wenen als dirigent van het *Hofoper*, de wieg van de Wiener Philharmoniker. Helaas volgden zijn muzikanten hem niet altijd. In 1848 verkast hij naar Berlijn, waar hij zijn enige Duitse opera afwerkt,

die een jaar later wordt uitgevoerd. Kort na de première overlijdt hij aan een hartaanval.

Otto Nicolai was een tijdlang koordirigent van het *Berliner Domchor*, in opvolging van Mendelssohn-Bartholdy. In die periode componeerde hij zijn (dubbelkorige a capella) psalmzetting (waarvan er vier op de cd staan). Je hoort welke kennis de componist heeft van de grote kerkpolyfonie. Tegelijk voel je ook aan dat Nicolai een begaafd koordirigent moet zijn geweest.

Psalmus 54, eigenlijk een geestelijk concert, was Nicolai's eerste grote compositie voor koor a capella. Hij schreef het in 1834 in Rome. De vier andere psalmen componeerde hij in Berlijn, twee specifiek voor de inwijding van de nieuwe *Friedenskirche* in het kasteel Sanssouci in Potsdam. De beide andere psalmen componeerde hij kort vóór zijn dood. Ook die zijn een hoogtepunt van a-cappellazang. Expressieve, romantische harmonieken vloeien erin samen met schitterende bouwsels van veelstemmigheid.

Het Kammerchor Stuttgart zingt het allemaal met volmaakt meesterschap. Blij dat het de religieuze muziek van die haast vergeten Pruis weer op de agenda heeft geplaatst. (JC)

Otto Nicolai, *Herr, auf dich traue ich. Psalmen*, door het Kammerchor Stuttgart onder leiding van Frieder Bernius, een productie van de Westdeutschen Rundfunks Köln, Carus Verlag, Carus 83.299, distributie cadenza-codaex, 19,90 euro.

TIJDSCHRIFT

De kunst van het leren
TGL

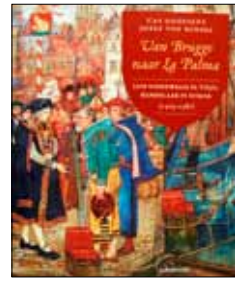
Tijdschrift voor Geestelijk Leven onderzoekt in het september-oktobernummer de wijze waarop we leren. Zoals gebruikelijk overhaalde de redactie enkele klinkende namen uit de kerkelijk-spirituele wereld in Vlaanderen en Nederland enkele bladzijden te pennen vanuit de eigen invalshoek, tot ieders inspiratie.

Johan Govaerts van het CCV in het bisdom Antwerpen stelt de 'leerhuismethode' voor als aanzet tot de catechese in de parochie. Eerst wordt de tekst van het gekozen Bijbelverhaal iedere deelnemer ter beschikking gesteld (liefst met veel witruimte, om no-

tities te kunnen maken) en voorgelezen. Dan volgt een moment van stilte waarin ieder voor zichzelf de tekst kan herlezen en notities maakt over alles wat bij het lezen van de woorden te binnen schiet. De begeleider moet erover waken dat in een volgend gesprek alle deelnemers aan bod komen. De centrale vraag bij het slot van de sessie is: wat zei God ons vandaag door het samen lezen van de Bijbel? Een alternatief is dat ieder om beurt een vers of passage leest die hem of haar het meest treft, inspireert of beroert. Govaerts bestempelt dat als een waarachtig gebedsmoment en openbare uitwisseling. (EDS)

Een los nummer van *Tijdschrift voor Geestelijk Leven (TGL)* kost 7,95 euro zonder verzendkosten, een jaarabonnement 25,50 euro. Bestellen via Licap, Guimardstraat 1, 1040 Brussel, 02 509 96 72 of abon@licap.be.

BOEK GESCHIEDENIS

Koopman en mecenas
Goossens & Van Minsel

La Palma, een van de dertien Canarische eilanden, maar minder bekend omdat het masatoerisme er nog niet is doorgedrongen, had in de zestiende eeuw nauwe banden met Vlaanderen. Dat merk je er bijvoorbeeld aan plaatsnamen en familienamen. De reden was de winstgevendende suikerhandel, waarnaar bijvoorbeeld de Suikerrei in Antwerpen verwijst. Die stad nam toen de rol van wereldhaven over van Brugge.

Toen de economische situatie in zijn thuisstad achteruitboerde, vertrok Louis Vandewalle in 1530 uit Brugge naar Santa Cruz, de hoofdstad van La Palma. Hij voerde Vlaams textiel uit en handelde in suiker. Op het ogenblik dat die handel minder rendabel werd, had de koopman zijn activiteiten al tijdig verlegd naar de wijnbouw.

Vandewalle vergaarde ook inkomsten als bankier en verzekeraar. Op La Palma legde hij onder meer een waterleidingsysteem aan en bouwde hij forten om het eiland te beschermen tegen piraten. Ook als mecenas was hij actief: hij financierde er het dominicanenklooster en kleepte het aan met werk van Vlaamse kunstenaars.

Het levensverhaal van deze Luis el Viejo, 'de oudere', werd uitgebreid beschreven en historisch gekaderd door de Spaanse historica Ana Vina Brito, die over de relaties tussen Vlamingen en de Canarische eilanden al heel wat

historisch werk publiceerde. Cas Goossens, voormalig administrateur-generaal van de VRT – toen die nog BRTN heette – herwerkte samen met Jozef Van Minsel, de consul van België in Gran Canaria, die studie tot een vlot leesbaar verhaal, dat naast een familiegeschiedenis ook een ruime blik biedt op de tijdsgeest van de zestiende eeuw. (NL)

Cas Goossens & Jozef Van Minsel, *Van Brugge naar La Palma. Luis Vandewalle el viejo, handelaar in suiker (1505-1587)*, Lannoo, Tielt, 2012, 136 blz., 19,99 euro, ISBN 978 94 014 0510 2.

BOEK LITURGIE

Adventsdiensten
Oosterhuis

Huub Oosterhuis' liturgische werk gaat al zo lang mee dat het niet te verwonderen was dat zijn recentste 'vrije' psalmvertaling genomineerd werd voor de Prijs van het Religieuze Boek 2012. Deze nieuwe bundel, *De dag die komt*, bevat zeven integrale

vieringen voor de periode van de advent tot Driekoningen.

Oosterhuis' medewerker Kees Kok duidt in een slothoofdstuk het hele initiatief: „Nu de regelmaat van de wekelijkse kerkgang voor vele christenen niet meer vanzelfsprekend is, niet langer als plicht wordt ervaren, lijkt het zinvol om aaneengesloten series liturgieën te ontwerpen, die een bepaalde tijd van het kerkelijke jaar omvatten: een aaneengesloten tijd van bezinning, waarin mensen op de wijze van een retraite diensten meemaken, die een sterke eenheid vormen en een onderlinge samenhang vertonen.”

Centraal daarin staat de Bijbellesing, waarbij de band tussen het Oude en het Nieuwe Testament nadrukkelijk naar voren komt, alleszins meer dan men doorgaans gewend is in de katholieke liturgie. De diensten staan op

zich als woord- en gebedsdienst. Er kan een eucharistie op volgen, maar dat is voor de samenstellers niet noodzakelijk. Ook typisch is dat Oosterhuis in zijn vieringen meerdere rollen en spreekstemmen voorziet. (EDS)

Huub Oosterhuis, *De dag die komt. Zeven vieringen voor advent en kersttijd*, Gooi & Sticht, Utrecht, 2012, 128 blz., 17,50 euro, ISBN 978 90 30 400172.

BOEK ROMAN

Broodregen
Stefan van Dierendonck

Ooit was Stefan van Dierendonck de jongste priester van Nederland, nu woont hij samen met een vriendin en heeft hij z'n debuutroman uit. *En het regende brood* wordt in Nederland graag vergeleken met de bestseller *Knielen op een bedviolen* van Jan Siebelink uit 2005, goed voor ruim een half miljoen verkochte exemplaren. Daarin wordt getoond hoe makkelijk (calvinistische) geloofsijver onttaardt in godsdienstwaan. Katholieke critici in Nederland bestempelen Van Dierendonck's eersteling als „een naar boek”.

Het werk is semi-autobiografisch en vertelt het verhaal van

een seminarist/jonge priester in het bisdom Den Bosch in de jaren 1990. Net als Van Dierendonck lijdt Clemens Driessen aan glutenallergie, waardoor zijn darmen geen hosties verdragen. Harde kern van de roman is echter de beschrijving van het seminarielevens in Den Bosch, gekenmerkt door rechtzinnigheid en priesterlijke waardigheid. De seminaristen blijken echter veeleer in een kerkelijke subcultuur te leven, waarin ook sprake is van homoseksualiteit. Medeseminarist Pim probeert alvast Clemens voor zich te winnen. Alhoewel Clemens meerdere autoriteiten op de hoogte brengt van die homoseksuele avances, wordt Pim na zijn wijding snel spiritueel directeur van het seminarie. Clemens geniet van enkele jaren pastoraal veldwerk in een parochie, maar zijn persoonlijke ontwikkeling brengt hem uiteindelijk ten val. Hij gaat in Rome studeren, waar de Congregatie voor de Geloofsleer hem laat weten dat een hostie hoe dan ook steeds van tarwe moet zijn gemaakt. Dat brengt bij hem een diepe crisis teweeg.

De auteur werkt zijn verhaal uit door het de vorm te geven van een biografie, gemaakt door een monnik. Een vreemde keuze. De personages zijn daarentegen herken-

baar en naar verluidt makkelijk te identificeren. Eigenlijk doet deze roman bovenal het verhaal van het bisdom Den Bosch, dat de voorbije jaren almaar 'conservatiever' werd. Daartegenover staat de bewondering van de schrijver voor de oude pastoors die dicht bij de mensen staan.

Is *En het regende brood* de 'katholieke' *Knielen op een bedviolen*? Wellicht niet. Opmerkelijk blijft dat er nog eens een priesterroman verschijnt, een genre dat met Georges Bernanos (1888-1948) zijn gouden periode kende. Dat was echter een andere tijd. De kritiek op de Kerk in dit boek is bekend, maar smaakt toch bitter. (EDS)

Stefan van Dierendonck, *En het regende brood*, Thomas Rap, Amsterdam, 2012, 250 blz., 18,90 euro, ISBN 978 90 6005 976 0.